

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Fakulta tělesné kultury

**Motivace pedagoga volného času DDM ke sportovně pedagogické
činnosti**

Diplomová práce

(bakalářská)

Autor: Soňa Knyblová, Rekreologie - Management volného času a rekreace

Vedoucí práce: Mgr. Hana Hřebíčková

Olomouc 2013

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora:	Soňa Knyblová
Název diplomové práce:	Motivace pedagoga volného času DDM ke sportovně pedagogické činnosti
Pracoviště:	Katedra kinantropologie a společenských věd
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Hana Hřebíčková
Rok obhajoby diplomové práce:	2013

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním motivace pedagoga volného času. Cílem případové studie je zjistit, zachytit a popsat, co pedagoga volného času Domu dětí a mládeže motivuje k výkonu sportovně pedagogické činnosti. Teoretická část se zabývá tématem motivace, motivace ve sportovní činnosti, teorií sebeurčení (Self-determination theory). V práci byly použity metody polostrukturovaného interview, zúčastněné pozorování a křivka života.

Klíčová slova : motivace ve sportu, křivka života, případová studie, lyžování

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Autor's first name and surname: Soňa Knyblová

Title of the master thesis: Motivation of an educator of free time
in the Children and Youth Centre

Department: Department of Kinanthropology
and Social Science

Supervisor: Mgr. Hana Hřebíčková

The year of presentation: 2013

Abstract:

The bachelor thesis deals with a research of motivation, particularly motivation of an educator of free time. A goal of a case study is to find out, record and describe how is an educator of free time in Institution of Children and Youth Centre motivated to perform pedagogical activities in the field of sport. Theoretical part deals with an issue of motivation, motivation in performing sport activities and Self-determination Theory. In this bachelor thesis were used methods as a semistructured interview, participated observation and a curve of life.

Key words: motivation in sport, curve of life, case study, skiing.

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Hany Hřebíčkové, uvedla všechny citované literární a odborné zdroje a dodržela zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 30. dubna 2013

Soňa Knyblová

Děkuji účastníci výzkumu za ochotu, spolupráci a věnovaný čas. Děkuji Mgr. Haně Hřebíčkové za odbornou pomoc, cenné připomínky, rady, čas a trpělivý přístup při vedení bakalářské práce. Děkuji mým blízkým za toleranci a podporu.

Obsah

1 ÚVOD	11
2 Motivace	13
2.1 Motivace.....	13
2.2 Motivace vnitřní, vnější.....	14
2.3 Vliv motivace na výkon.....	15
2.4 Motivace ve sportovní činnosti a pohybových aktivitách.....	16
2.4.1 Teoretické východisko.....	17
2.5 Self-determination theory (SDT).....	17
2.6 Lyžování.....	19
2.6.1 Historie lyžování.....	19
2.6.2 Historie lyžování v Česku.....	20
2.6.3 Dělení lyžařských sportů.....	20
3 Cíle a výzkumné otázky	22
3.1 Cíle výzkumné práce.....	22
3.2 Výzkumné otázky.....	22
3.3 Úkoly výzkumné práce.....	22
4 Metodika	23
4.1 Kvalitativní výzkum.....	23
4.2 Případová studie.....	23
4.3 Životní křivka, časová osa.....	24
4.4 Interview, polostrukturovaný interview.....	24
4.5 Metoda zpracování kvalitativních dat, analýza dat.....	26
4.5.1 Analýza dat.....	26
4.6 Etika výzkumu.....	27
4.7 Zúčastněné pozorování.....	27
4.7.1 Údaje zkoumané osoby.....	28
5 Výsledky	29
5.1 K výzkumné otázce č. 1 a č. 2.....	29
5.2 K výzkumné otázce č. 3.....	35
6 Diskuse	38

7 Závěry	40
8 Souhrn	41
9 Summary	42
10 Referenční seznam	43
Přílohy	45

1 ÚVOD

Téma bakalářské práce Motivace pedagoga volného času domu dětí a mládeže ke sportovně pedagogické činnosti jsem si zvolila z toho důvodu, že mě velice zaujal přístup pedagožky, která vede sportovní kroužek lyžování při DDM Olomouc, který navštěvuje můj syn.

Dnešní přetechnizovaná a moderní doba nenutí člověka k výkonu těžké namáhavé práci a s rozvojem automobilové dopravy nejsme nuceni se dopravovat pěšky. Kam potřebujeme, dojedeme autem nebo autobusem. Lidé se stávají pohodlnější, línější. Děti tráví převážnou část dne ve školách a lavicích. Dvě hodiny tělocviku týdně nenahradí chybějící pohyb. Proto by děti měly využít volný čas účastí v pohybových aktivitách tak, aby svou našetřenou energii mohly vydat.

Pokud škola nenabídne dítěti kroužek, který by je oslovil, dítě dochází do zařízení, které si může vybrat podle svého uvážení, svých schopností, dovedností a předpokladů. Ve výběru kroužku má určitě hlavní nebo rozhodující slovo rodič, který nese finanční náklady spojené s jeho návštěvou. Mezi tato zařízení patří domy dětí a mládeže, které nabízí dětem různé volnočasové aktivity.

Pro bakalářskou práci jsem si jako cíl práce zvolila zkoumání motivace pedagožky volného času, která svým přístupem a nadšením motivuje děti tak, aby se sportu věnovaly. Vede přípravný kroužek lyžování, lyžování pro starší děti a plavání. Vede děti k všestrannosti. V jarním období s dětmi vyráží na vyjížďky na kolech nebo na kolečkových bruslích. Na podzim děti hrají hry a trénují v tělocvičně, aby byly fyzicky připraveny na zimu. Jakmile to sněhové podmínky dovolí, tréninky probíhají ve ski areálu nedaleko Olomouce. Je zajímavé sledovat a srovnat výkony dětí na začátku a konci sezóny.

Jako matku mne zajímá, jak syn tráví volný čas. Jako každý rodič si kladu otázky: „Vím, kdo s dětmi pracuje? Kdo se dětem věnuje v mimoškolním čase? Kdo je vede a jak ovlivňuje jejich vztah k pohybu a sportu?“ Zkoumání motivace pedagožky je tedy částečně odpovědí i na tyto moje soukromé otázky. Věřím, že moje práce může být přínosnou pro budoucí pedagogy, aby se zabývali otázkami své motivace a motivace jejich svěřenců k pohybovým aktivitám.

Svým přístupem může pedagog nebo trenér dítě ovlivnit i v negativním smyslu tak, že o sport ztratí zájem. Jsem velmi ráda, že můj syn spolupracuje s pedagožkou, která se pro něj stává vzorem a sport se tak neodmyslitelně stal součástí jeho volného času. Přála bych rodičům a jejich dětem, aby se setkávali s pedagogy, kteří pozitivně ovlivní jejich vztah k pohybovým aktivitám.

2 Motivace

2.1 Motivace

Motivace je nedílnou součástí našeho života. Každá naše aktivita a činnost je jejím výsledkem.

„Slovo motiv pochází z latiny, kde motus znamená pohyb“ (Říčan, 2010, 96). „Motiv je jakýkoli vnitřní činitel, který člověka nebo jiný organismus vede k aktivitě“ (Říčan, 2009, 177). Pojem motiv můžeme použít místo slova důvod a nebo jej zaměnit se slovem potřeba (Říčan, 2009). Motiv v českém jazyce znamená pohnutka (Plháková, 2004).

„Slovo motivace je odvozeno z latinského slovesa movere, což znamená hýbati, pohybovati“ (Provazník, 2001, 88). V literatuře se setkáváme s různým vysvětlením pojmu motivace. Podle Říčana (2009) je motivace usměrňující a energetizujícím zajištěním jednání. Plháková (2004, 319) motivaci definuje jako „... souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“ Motivace je regulačním procesem, který energetizuje naše chování a jednání, udává jim určitý směr, určuje obsah a intenzitu (jak často, jak dlouho, vynaložené úsilí věnované činnosti). Motivace je vázána na vlastnosti osobnosti, na fyziologii organismu a na životní podmínky jedince. Motivace je spojena s vnímáním, emocemi a chováním. Funkce motivace je proces regulace chování, jehož smyslem je dosažení životních cílů, uspokojení potřeb a spolupůsobení na vytváření vztahu k určitým činnostem (Nakonečný, 1997). „Motivace a chování není totéž“ (Nakonečný, 1998, 454). Motivace má vnitřní důvod, projev chování je závislý na dané situaci, ve které se jedinec nachází (Nakonečný, 1998).

Motivy jsou hybnou silou našeho chování, určují zda člověk směřuje k vytyčenému cíli nebo se od něj vzdaluje, „... chceme něco získat nebo se chceme něčemu vyhnout“ Plháková (2004, 319). Motiv je impuls, který člověka vede k aktivitě, k cílenému chování, jednání a uspokojování potřeb (Říčan, 2009). Potřeba je pocit člověka o nedostatku něčeho, co jej nutí něco udělat pro jeho uspokojení.

O rozšíření užití pojmu potřeba se zasloužil americký psycholog Abraham Maslow, který ve své teorii zvané Maslowova hierarchie potřeb rozdělil potřeby do pěti úrovní (Plháková, 2004). Potřeba je stav pocitu nedostatku, vyznačujícím se napětím a nedostatek bude odstraněn uspokojením potřeby (Nakonečný, 1998).

Potřeba je základním zdrojem motivace. Maslowova teorie uvádí, že na prvním místě je uspokojení biologických (fyziologických) potřeb, které jsou označovány jako nižší nebo primární potřeby, abychom mohli následně uspokojit potřeby sekundární, které v hierarchii potřeb zaujímají nejvyšší stupně (Říčan, 2010). Mezi sekundární potřeby patří potřeba bezpečí, potřeba seberealizace, potřeba poznání, potřeba uznání, potřeba sounáležitosti a lásky. Teorie je také nazývána Maslowova hierarchie motivů (Říčan, 2009) nebo Maslowova pyramida potřeb (Bělohávek, 1996).

2.2 Motivace vnitřní, vnější

Podle motivu dané činnosti dělíme motivaci na vnitřní a vnější. „Motivace je intrapsychický proces, který má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua“ (Nakonečný, 1997, 17). Rozhodnutí věnovat se sportu je potřeba, kterou chceme uspokojit. Jedná se o potřebu vnitřní, protože já chci a tuto potřebu uspokojím vlastní činností. „Motivace se vztahuje na vnitřní aktivaci, tj. na vzbuzování aktivity organismu, na energetizování a současně i na regulaci jednání člověka, na jeho zaměřování určitým směrem“ (Provazník, 2001, 88). Vnitřní motivace nás vede k aktivitám, které nás uspokojují a za které nečekáme ani nedostaneme žádnou vnější odměnu. Jsou to činnosti, které vyvoláváme a spouštíme sami. U vnější motivace děláme to, co musíme nebo co se od nás čeká a za tuto činnost očekáváme odměnu. Provádíme činnost, kterou vyvolávají jiní lidé (Plháková, 2004). Podle Svobody (2007) úkolem vnější motivace je člověka k činnosti přivést, ale motivace neznamena někoho do pohybu nutit. Motivace probíhá v nějakém čase a můžeme ji nazvat motivačním stavem, který vyjadřuje nedostatek něčeho, co se snažíme uspokojit (Nakonečný, 1997). Svoboda (2007) nazývá motivaci uměním, které vytváří prostor, kdy se jedinec k činnosti svobodně rozhodne. Z vnější motivace se stává motivace vnitřní. Děje se tak hlavně u dětí, které začnou se sportem

na přání rodičů, ale časem si sportování oblíbí a z motivace vnější si vytvoří vnitřní motivaci. Motivace vnitřní je silnější a účinnější než motivace vnější.

2.3 Vliv motivace na výkon

Výkonová motivace je motivace zaměřená na výkon a soutěživost ve sportovním prostředí. Teorie vychází z poznání, že lidé se v přístupu k dosažení výkonu liší, kdy na jedné straně je touha po dosažení úspěchu a na straně druhé je strach z neúspěchu (Svoboda, 2007). Výsledkem výkonové motivace je uspokojení, z dosaženého úspěchu překonat nějakou překážku (Slepička, Hošek & Hátlová, 2011). Tato motivace vychází z poznání, že lidé jsou motivováni ke zlepšování výkonu, dosahování úspěchů a zvládnutím žádoucího chování. Jedinec se slabým motivem má strach z neúspěchu, volí si lehké úkoly. Jedinec se silným motivem je orientován na dosažení úspěchu (Nakonečný, 1997). Ve sportu se výkon nebo úspěch měří a je měřítkem ke srovnání se soupeřem. Potřeba dosažení úspěchu je spojená se vztahem k soutěživosti. Teorie se zabývá povahovými rysy sportovce, které jsou předpokladem k uspokojení potřeby úspěchu. Úspěch jedince je ovlivněn prostředím nebo situací, ve které se nachází. Teorie potřeby úspěchu je založena na předpokladu, že každý člověk touží dosáhnout úspěchu a má tendenci se vyhnout neúspěchu a selhání (Tod, Thatcher & Rahman, 2010). Výkonová motivace je spojována s očekáváním změn ve vztahu k dosažení nebo nedosažení cíle. Jde „... o motivační vliv naděje na úspěch a strachu z neúspěchu ...“ (Nakonečný, 1997, 226). Sportovci, u kterých je sportovní výkon spojen s potřebou zábavy, radosti, zaujetím hrou, kontaktem s ostatními a zážitkem ze vzrušení, jsou motivováni vnitřně. U sportovce, který se věnuje sportu, aby získal finanční ocenění, trofeje a slávu, převažuje motivace vnější (Duda & Treasure, 2006). Výsledky sociologické studie, které se zabývaly výkonovou motivací uvádí, že větší motivaci mají prvorozené děti. Další studie říkají, že děti z neúplných rodin jsou méně výkonově motivováni (Slepička, Hošek & Hátlová, 2011). Jiná studie se zabývá otázkou vyšší motivace u mužů než u žen (Slepička, Hošek & Hátlová, 2011). „Čím vyšší je úroveň výkonové motivace, tím větší je i úsilí o dosažení cíle, tedy i výkon“ (Nakonečný, 1997, 227).

2.4 Motivace ve sportovní činnosti a pohybových aktivitách

Motivací ve sportovní činnosti je všechno, co sportovce vede k dosažení výsledku. Nejedná se o činnost nahodilou nebo spontánní. Je výsledkem uspokojování potřeb, které se sportovní činností souvisí. Mezi základní potřeby patří potřeba pohybu. Potřeba pohybu pravděpodobně vzniká nahromaděním energie v pohybových centrech nervové soustavy. Intenzita uspokojení této přirozené potřeby je různá. Závisí na věku, životním režimu a na způsobu života. Se sportovní činností souvisí potřeby např.: opakovaná činnost, potřeba zaujmout určité místo ve společnosti, ale také zájem a cíle, které musí být reálné a nesnižovaly tak aktivitu člověka (Vaněk, 1970). Pokud si rodiče prostřednictvím dětí plní své sny a stanoví jim nedosažitelný cíl, dochází k neúspěchu. Když si sportovec neuvědomí nereálnost dosažení cíle, potom chybně obviňuje sám sebe z neúspěchu. Cesta k dosažení úspěchu je plnění svých cílů a ne cílů rodičů. Stanovení osobních reálných cílů napomáhá k posílení sebevědomí a sebedůvěry. Důležitý motiv je přesvědčení, že mohu splnit požadavky daného úkolu, pocit samostatnosti, nezávislosti, svobodné volby a kontroly nad situací. Neméně důležitým motivem je radost zažít zábavu. Jestliže sportovec má ze sportu radost, příjemné pocity a zažívá zábavu, je pravděpodobné, že bude motivován, aby se sportu věnoval (Martens, 2006). Podle Vaňka (1970) je sportovní činnost silně motivovaná, řadí se mezi činnost dobrovolnou a zájmovou. Mezi základy sportovní motivace patří potřeba sociálního srovnávání, potřeba zaujmout místo ve společnosti a posílení své sociální pozice (Dovalil, 2009).

Na začátku sportovní činnosti mladému sportovci pravděpodobně nezáleží na tom, jakému sportu se bude věnovat. Výběr mohou ovlivnit různé okolnosti, například kamarád, který navštěvuje sportovní klub, sportoviště v blízkosti bydliště a hlavně rodiče. Zráním a vývojem se postoj jedince ke sportu mění na základě úspěchů nebo neúspěchů. Seberealizace je zaměřená na určitý druh sportu a vybraný sport se stává dominantním. V další fázi dochází u sportovce ke stabilizaci a k naplnění cílů osobních a společenských. Sportovec se stává zkušenější a seberealizační motivy ustupují motivům sportování. Věnuje se sportovní činnosti pro sportovní činnost (Slepička, Hošek & Hátlová, 2011).

2.4.1 Teoretické východisko

Ve studii jsou zkoumány motivy pedagoga volného času.

Při teoretickém zakotvení práce vycházíme z teorie sebeurčení, Self-determination theory (SDT). Předpokládáme, že pokud se u někoho vyskytuje silná vnitřní motivace, jsou předpoklady, že se věnuje zvolené činnosti po dlouhou dobu nebo celoživotně.

2.5 Self-determination theory (SDT)

Self-determination theory, Rogersovo self, přeloženo sebeurčení nebo teorie sebepojetí nebo také autodeterminace, je teorie zaměřená na vlastní Já. Jaký jsem? Jaký chci být? Jaké jsou mé hodnoty? Jak mne vidí ostatní? (Říčan, 2010).

Sebepoznání je pro spokojený život stejně nutné jako vzduch pro plíce. Je to taková základová deska pod domem našeho života. Jestli chci prožít spokojený život, je potřeba, abych nejprve našel cestu sám k sobě, abych sám sobě rozuměl. Pak teprve mohu porozumět lidem okolo sebe. Dokonce platí, že druhým lidem mohu rozumět jen do té míry, do jaké rozumím sám sobě. Pojmy sebepoznání a sebeřízení zní možná moc vznešeně, ale nakonec jde vždycky o poctivou práci na sobě. Právě ta vás přivede k tzv. sebezpřesahu – to je stav, kdy se vám podaří úspěšně sáhnout na své zdánlivé hranice a limity – a pak je překonat (Herman, 2008, 41).

Teorie potřeby sebeurčení vychází z teorie vnitřní motivace. Zkoumá, kdy odměna může vnitřní motivaci nasazení pro určitý výkon snížit a kdy zvýšit (Plhánková, 2004). Výsledky výzkumů uvádí, že pokud lidé provádí nějakou činnost na základě vlastního přesvědčení a iniciativy, potom u této aktivity setrvávají déle než u činnosti, kterou provádí pod vlivem získání odměn. Podle Deciho (in Slepíčka, Hošek & Hátlová, 2011) odměna snižuje uspokojení z prováděné činnosti. Deci v autodeterminační teorii uvádí, že odměna má být převážně informačního a nedirektivního, nepřikazového charakteru. Ve výchově pak vede k samostatnosti v rozhodování,

odpovědnosti za jednání. Aktivita nesmí být založena na dojmu kontroly a vnější manipulace. Podpora auto-determinace a samostatnosti v zájmové a sportovní činnosti znamená možnosti výběru, snížení kontroly, projevy uznání. Výsledkem auto-determinace je prodloužení sportovní kariéry, zvýšení spokojenosti a úspěšnosti (Slepička, Hošek & Hátlová, 2011).

Teorie sebe-determinace vychází ze tří základních potřeb. Z potřeby kompetence, aby se cítil v určité oblasti dostatečně schopně, dále z potřeby autonomie, tj. pocit určité osobní nezávislosti, svobodné volby a výběru, poslední potřeba je potřebou sounáležitosti. Člověk se cítí dobře, když má podporu a respekt ostatních. Pokud jsou u sportovce naplněny tyto tři základní potřeby, je předpoklad vysoké míry vnitřní motivace pro danou sportovní činnost. Sportovec se sportu věnuje s vysokým nasazením a v tomto prostředí pociťuje uspokojení. Pokud nejsou tři základní potřeby sebe-determinace uspokojeny, je pravděpodobné, že u sportovce převažuje vnější motivace v podobě úspěchu, finanční a hmotné odměny. Ve výsledku nejsou vytrvalí v tréninku. Sport si neužívají a sportovní činnosti zanechávají (Duda & Treasure, 2006). Když sportovec najde ve sportu radost, zažívá uspokojení, je pravděpodobné, že je motivován a sportu se bude věnovat (Martens, 2006).

Sebevědomí je důležité pro spokojenost sám se sebou (Říčan, 2010). Od dětství člověk postupně získává zkušenosti, setkává a seznamuje se s okolním světem. Z počátku jeho nejbližší svět je rodina. Dítě si buduje respekt k ostatním i sobě samotnému. Základy formování spokojeného Já mohou ovlivnit rodiče. Dítě přijímá normy chování dospělých, kteří určují, co je a co není vhodné. Nevhodným usměrňováním může dojít k potlačení přání a fantazií, narušení sebevědomí. (Říčan, 2010). Jestliže se člověk pohybuje v prostředí, ve kterém se klade důraz jen na výsledek, je sebeúcta a vlastní sebevědomí vázáno na výkon. Pokud se sportovci ve sportu nedaří, jeho sebevědomí klesá a jeho sebeúcta je narušena. Zvýšení sebevědomí neznamena porazit soupeře za každou cenu (Martens, 2006).

2.6 Lyžování

Lyžování je zimní sport založený na pohybu člověka vlastní silou po sněhu pomocí páru lyží. Původně dlouhých dřevěných desek, dnes z kompozitních materiálů, připojených k botám pomocí lyžařského vázání. Lyžování se vyvinulo z různých forem pohybu na sněhu, především ze sněžnic. Dnes se jako alternativa lyží používá snowboard. Jediná širší deska, ke které jsou připevněny obě nohy. Lyžování původně sloužilo k dopravě. V průběhu 20. století se lyžování stalo sportovní a rekreační aktivitou (Lyžování, 2013, from the World Wide <http://www.kolemkola.cz/historie-lyzovani.html>).

2.6.1 Historie lyžování

Lyžování je „Mladý sport se starou historií“ (Čtvrtečka, Chlouba & Vlk, 1978, 7). Počátky lyžování se datují do doby před 4500 lety a připisují se obyvatelům Skandinávie. Původně lyžování sloužilo k dopravě, lovu a boji. Na lyžích se jezdilo jako na koloběžce, odrazová lyže byla kratší a skluzová lyže byla delší. Používala se jedna hůl, měla využití při chůzi, brždění, zatačení, ale i k boji a lovu (Čtvrtečka, Chlouba & Vlk, 1978). Lyžování se sportem stalo v první polovině 18. století. O jeho rozšíření se zasloužil norský cestovatel Fridtjof Nansen, který putoval na lyžích do Grónska. Výprava zaujala francouzské, švýcarské a rakouské horaly, kteří přivezli lyže do Skandinávie. Koncem 19. století byly položeny základy alpského lyžování. V roce 1924 byla založena Mezinárodní lyžařská federace (FIS, francouzsky Fédération Internationale de Ski). Federace dohlíží na soutěže Světového poháru a organizaci mistrovství světa v lyžování. První závody v alpském (sjezdovém) lyžování FIS uspořádala v roce 1931 ve švýcarském středisku Mürren. V roce 1936 na zimních olympijských hrách v německém Garmisch-Partenkirchenu byla představena disciplína kombinace (sjezd a slalom) pro muže i ženy. Od roku 1948 byly tyto dvě disciplíny začleněny do olympijského programu samostatně. Mezi olympijské disciplíny se obří slalom zařadil v roce 1952 v Oslu. V roce 1988, na olympiádě v Calgary, se stal superobří slalom olympijskou disciplínou pro muže

i ženy. Závody Světového poháru se konají každoročně. Světový pohár byl založen v roce 1967. Jednou za dva roky se koná mistrovství světa (Fourny, 2003).

2.6.2 Historie lyžování v Česku

Za průkopníka lyžování v Česku a prvního českého lyžaře je považován Josef Rössler-Ořovský. Řadí se mezi významné osobnosti českého sportu. Byl propagátorem mnoha sportovních odvětví: rychlobruslení, lyžování, jachtingu, atletiky, ledního hokeje a dalších.

Do Čech se první lyže dostaly omylem. Rössler-Ořovský byl rychlobruslař a obdržel od firmy, u které si objednal brusle i nabídku lyží, které ze zvědavosti objednal. 5. ledna 1887 byla na Václavském náměstí uskutečněna první veřejná jízda na lyžích v Česku.

Rössler-Ořovský se stal nadšeným lyžařem a v zimě 1887 založil při Bruslařském závodním klubu ski-klub. Byl to první lyžařský spolek v Evropě. V listopadu 1903, na základě jeho iniciativy, byl v Jablonci nad Jizerou založen první lyžařský svaz na světě, Svaz lyžařů v Království českém. S rozvojem lyžování začaly vznikat další lyžařské a turistické spolky nebo kluby.

O rozšíření lyžování v Čechách se zasloužil hrabě Harrach. Po Vánocích 1892 na jilemnické panství hraběte Harracha byly přivezeny lyže, které měly zaměstnancům, lesníkům a myslivcům usnadnit pohyb po zasněžených horách. Lyžování se ujalo a rozšířilo mezi všechny vrstvy obyvatelů hor.

Podle vzoru ostatních zemí se v Česku začaly pořádat lyžařské závody. V roce 1893 se v Kozinci u Jilemnice uskutečnily první lyžařské závody, v lednu 1896 se ve Stromovce konal první závod o mistrovství Království českého. V Harrachově v roce 1905 se uskutečnil první závod na 50 km a v roce 1906 štafetové závody. (Historie lyžování v Česku, 2013, from the World Wide Web http://www.seniortip.cz/?module=article&id_article=1895).

2.6.3 Dělení lyžařských sportů

Mezi soutěžní disciplíny alpského (sjezdové) lyžování patří sjezd, super obří slalom (super-G), obří slalom, slalom. Liší se od sebe náročností terénu, délkou tratě, rozložením bran a tyčí a pravidly. Slalom a obří slalom se jede dvoukolovým systémem, časy se sčítají. U sjezdu a alpské kombinace o vítězi rozhoduje nejlepší čas získaný v jednom kole.

Mezi severské lyžování se řadí běh na lyžích, skoky na lyžích, severská kombinace a telemarkové lyžování. U severské kombinace se kombinuje běh na lyžích se skoky na lyžích. Telemarkové lyžování je sjezdové lyžování s volnou patou (Fourny et al., 2003).

Do freestylového lyžování patří jízda v boulích, akrobatické lyžování, ski-kros, U-rampa. Jízda na snowboardu zahrnuje alpské lyžování, freestylesnowboarding, snowboardcross. Do lyžování se řadí tzv. extrémní disciplíny a to lyžování na trávě, kolečkové lyže, rychlostní sjezd (Fourny et al., 2003).

3 Cíle a výzkumné otázky

3.1 Cíle výzkumné práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké proměnné ovlivňují pedagoga volného času z hlediska motivace k výkonu činnosti.

3.2 Výzkumné otázky

1. Jaké životní události formovaly účastníci výzkumu k výkonu pedagoga volného času?
2. Jaké faktory motivují účastníci výzkumu k její činnosti v současnosti?
3. Co považuje účastnice výzkumu za osobní motivátory k výkonu činnosti pedagoga volného času?

3.3 Úkoly výzkumné práce

K dosažení cílů výzkumné práce a zodpovězení na výzkumné otázky, jsme si stanovili úkoly:

1. prostudovat odbornou literaturu k tématu práce,
2. zvolit metody výzkumu,
3. oslovit zkoumanou osobu,
4. setkat se se zkoumanou osobou, zvolenou metodou získat data,
5. provést vhodnou technikou analýzu a vyhodnocení získaných informací,
6. odpovědět na výzkumné otázky.

4 Metodika

4.1 Kvalitativní výzkum

Pro výzkumnou část práce byly zvoleny metody kvalitativního výzkumu. Podle Bělohlávka (1996, 14) vědecký výzkum "Nachází nové vztahy a skutečnosti, potvrzuje nebo vyvrací fakty, které byly zatím jen tušeny". Mezi metody vědeckého výzkumu patří kvalitativní a kvantitativní výzkum. Liší se užitím metod a rozdílnou filosofií (Bělohlávek, 1996). Kvalitativní výzkum nepracuje s čísly, nezobecňuje, nezjednodušuje, uchovává jedinečnost. Výsledky výzkumu mohou být inspirací pro další výzkumníky (Bělohlávek, 1996). V kvalitativním výzkumu si výzkumník objekt výzkumu vybírá podle svého uvážení. Výzkumník získává informace, pozoruje a vše si zapisuje. Do závěrečné zprávy uvádí popis místa zkoumání, citace z rozhovorů a rozhoduje, které získané informace jsou důležité. Výzkumník účastníky výzkumu seznámí s výsledky práce a jejich názor zahrne do zprávy (Hendl, 2005).

4.2 Případová studie

Pro výzkum jsem zvolila případovou studii. Na základě tématu si výzkumník zvolí otázky. Výzkumné otázky v průběhu výzkumu je možné pružně obměňovat nebo doplňovat. Výzkumník získává mnoho informací a dat, se kterými následně pracuje, třídí a vyhodnocuje. Pro zajištění validity dat výzkumník volí kombinaci různých metod tzv. triangulaci dat (Hendl, 2005).

V případové studii jde o detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů. Zatímco ve statistickém šetření shromažďujeme relativně omezené množství dat od mnoha jedinců (nebo případů), v případové studii sbíráme velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. Případová studie v sociálněvědním výzkumu je podobná mikroskopu: její hodnota závisí na tom, jak dobře je zaostřena. Předpokládá se, že důkladným

prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům. Na konci studie se zkoumaný případ vřazuje do širších souvislostí. Může se srovnat s jinými případy, provádí se také posouzení validity výsledků (Hendl, 2005, 104).

4.3 Životní křivka, časová osa

Životní křivka jako metoda vyjádření životního příběhu. Jde o rozšířenou metodu užívanou v případové studii. Výzkumník vyzve účastníka výzkumu, aby na čistý papír zanesl křivku, čáru nebo jiné schéma, kterým představuje svůj život. Dále zaznačí významné události, které ho ovlivnily nebo jsou pro účastníka výzkumu důležité. Za užití inquiry účastník vysvětlí a popíše, proč právě zaznačená období nebo událost jsou důležitá. Bez užití inquiry je informace málo hodnotná a materiál by byl spekulací. Křivka může mít různé tvary, podoby a modifikace. Modifikace ve smyslu zachycení pouze časového úseku, určité události (Miovský, 2006).

4.4 Interview, polostrukturovaný interview

Interview je moderovaný rozhovor, vedený za určitým cílem (Hendl, 2005). Při užití metody rozhovoru je důležitá připravenost tazatele, správná volba a formulace otázek, umění navázat, vést a zaznamenávat rozhovor. Rozhovor je jedním z nejpřirozenějších formů komunikace. Může být laboratorní, osobní, přímý, skrytý, skupinový, standardizovaný, neutrální (Veselá, 2002). Důležitá je specifikace otázek, na základě kterých získáme co nejvíce informací. Pořadí otázek není závazné, můžeme je měnit a doplňovat podle situace. Položit otázky, které výzkumníka napadnou při rozhovoru a které vedou k pochopení odpovědí (Miovský, 2006). Miovský (2006) řadí polostrukturovaný rozhovor mezi nejrozšířenější a nejvíce využívanou metodu. „Můžeme dosáhnout vyšší přesnosti a výtěžnosti než při klasickém plně strukturovaném interview“ (Miovský, 2006, 161). Při polostrukturovaném rozhovoru je výhodou kladení doplňujících otázek (inquiry) pro ověření si správného pochopení jak dotazovaný věc myslí. Výhodou je získání

mnoha informací a přesnosti. Jednu z mála nevýhod, kterou polostrukturovaný rozhovor má, je nedržení se tématu a získání nepotřebných dat pro výzkum (Miovský, 2006).

Pro provedení rozhovoru se důležitým jeví vhodně zvolené prostředí a čas (Miovský, 2006).

Metodu polostrukturovaného rozhovoru jsem použila pro tuto práci. Schůzka byla domluvena s časovým předstihem. Několik dnů před plánovaným setkáním byly dohodnuty podrobnosti, upřesněn čas a místo setkání. Účastnice měla původně představu o kratším čase trvání schůzky. Respondentka si na schůzku rezervovala dvě hodiny.

Místem setkání se stalo pracoviště účastnice výzkumu. Rozhovor se uskutečnil v kanceláři asi dvě hodiny před začátkem pracovní doby účastnice. Na začátku rozhovoru byla vytvořena neformální atmosféra. Účastnice výzkumu byla seznámena s etickou normou pro zacházení získaných informací. Byly upřesněny cíle práce. Před zahájením rozhovoru jsem získala informovaný souhlas (Příloha 1). Respondentka byla informována o nahrávání rozhovoru. Rozhovor byl zaznamenán pro jistotu na dvě média, na diktafon OLYMPUS WS 200S a mobilní telefon s nahrávacím zařízením. Z počátku byla z nahrávacího zařízení nervózní, po krátkém čase nervozita opadla. Pro práci jsem využila životní křivku (Příloha 2). Předložila jsem čistý bílý papír formátu A4. Účastnice byla vyzvána, aby na papír nakreslila čáru, na ni vyznačila bod, který označuje fázi života, ve které se právě nachází. Od tohoto bodu se účastnice vrátila na čáře do minulosti a naznačila body, roky spojené s událostmi, které ji směřovaly nebo ovlivnily pro výkon profese. Pro vytvoření osy a záznamu jsem jí nechala neomezený čas a klid. Ujistila jsem se, že požadavku porozuměla. Účastnice se zeptala na podobu osy, jak má vypadat. Byla ujištěna, že záleží na jejím rozhodnutí, jakou formu zvolí. Po ukončení práce účastnice výzkumu začala k jednotlivým zaznačeným bodům vyprávět. Po celou dobu vyprávěla klidným, vyrovnaným hlasem. Jakmile přešla na téma spojené se závoděním, prací a plány, její hlas změnil intonaci a zabarvení. Zněl velmi zaujatě, nadšeně. Při otázce, proč nezůstala ve školství se ve vyprávění změnila síla intonace, občas zněla našťavaně až rezignovaně. Průběh povídání jsem nepřerušovala, pro upřesnění výkladu jsem kladla připravené a doplňující otázky. Setkání trvalo přes dvě hodiny a probíhalo v klidné, přátelské a nerušené atmosféře.

Na závěr setkání obdržela účastnice výzkumu malou pozornost jako poděkování za věnovaný čas.

Druhé setkání trvalo krátce, přibližně dvacet až třicet minut. Uskutečnilo se před začátkem schůzky lyžařského kroužku. Cílem schůzky bylo potvrdit, doplnit nebo vyvrátit závěry, které jsem si na základě prvního setkání se zkoumanou osobou vytvořila.

4.5 Metoda zpracování kvalitativních dat, analýza dat

Práci se získanými daty, úkony a analýzu nazývá Miovský (2006) data management. „Jedná se o část výzkumu, kdy technicky zpracováváme data a připravujeme je pro analýzu“ (Miovský, 2006, 195). Nahrávka rozhovoru výzkumníkovi usnadňuje práci s přepisem. Výzkumník si v průběhu rozhovoru může provádět poznámky, zachytit zajímavosti. „Záznam nikdy zcela přesně nezachytí atmosféru výzkumného setkání, jejíž prožitek může být spojen s velmi významnými daty“ (Miovský, 2006, 207). Miovský (2006) uvádí, že pro validaci dat je důležité, kdo přepis rozhovoru provádí. „Převedení dat netextové povahy do povahy textové (je-li to možné) je první krokem (přepis audiozáznamu interview atd.), který nazýváme transkripce“ (Miovský, 2006, 205).

Pro další práci byly zaznamenané rozhovory přepsány do textové podoby. Přepis rozhovorů trval 14,5 hodin.

4.5.1 Analýza dat

Pro analýzu dat jsem využila metodu vytváření trsů. Přepsaný rozhovor jsem převedla do .rtf formátu. V programu ATLAS.ti 6.2 jsem v textu označila pasáže, týkající se jednoho tématu. Náhled programu v příloze (Příloha 5). Vytvořila jsem kódy. Výroky v textu jsem spojila užitím metody vytváření trsů a otevřeného kódování do trsů. Spojením výroků na základě společných znaků vzniknou obecnější kategorie (Miovský, 2006). Sdružení do trsů je zobrazeno v síťových grafech.

4.6 Etika výzkumu

Podle etických pravidel se výzkum může provádět pouze s osobou, která dá výzkumníkovi informovaný souhlas dopředu, před zahájením výzkumu. Do výzkumu se účastník výzkumu zapojuje svobodně, bez nátlaku a je poučen, že od výzkumu může kdykoliv odstoupit. Musí být zachována anonymita, nesmí být nikomu sdělena identita, etická pravidla chrání účastníky výzkumu (Miovský, 2006)

Před zahájením interview byla účastnice výzkumu seznámena s využitím nahrávek pro potřeby výzkumu a byla požádána o podepsání připraveného vyjádření souhlasu. Vzor informovaného souhlasu je uveden v příloze práce (Příloha 1).

4.7 Zúčastněné pozorování

Metoda zúčastněného pozorování se řadí mezi nejtěžší a zároveň mezi nejpřirozenější metody kvalitativního výzkumu (Miovský, 2006). Výzkumník se stává aktivním účastníkem dění a zároveň pozorovatelem. K získání dat využívá různé typy rozhovorů, audio nebo videonahrávky, deníky. Při zúčastněném pozorování je důležité navázání kontaktu, nastolení důvěry mezi výzkumníkem a účastníkem výzkumu tak, aby se nestal rušivým elementem (Hendl, 2005).

Metoda zúčastněného pozorování byla využita při rozhovoru s účastnicí výzkumu. Navázání kontaktu mezi výzkumníkem a osobou nebylo obtížné. Výhodou se jeví, že obě osoby se znají, byla tak pro výzkum získána důvěryhodná a kvalitní data.

4.7.1 Údaje zkoumané osoby

Věk	28
Pohlaví	žena
Vzdělání	vysokoškolské, pedagogická fakulta čtyřleté gymnázium
Zaměstnání	pedagog volného času Domu dětí a mládeže
Zájmy	lyžování kynologie plavání In-line

5 Výsledky

5.1 K výzkumné otázce č. 1 a č. 2

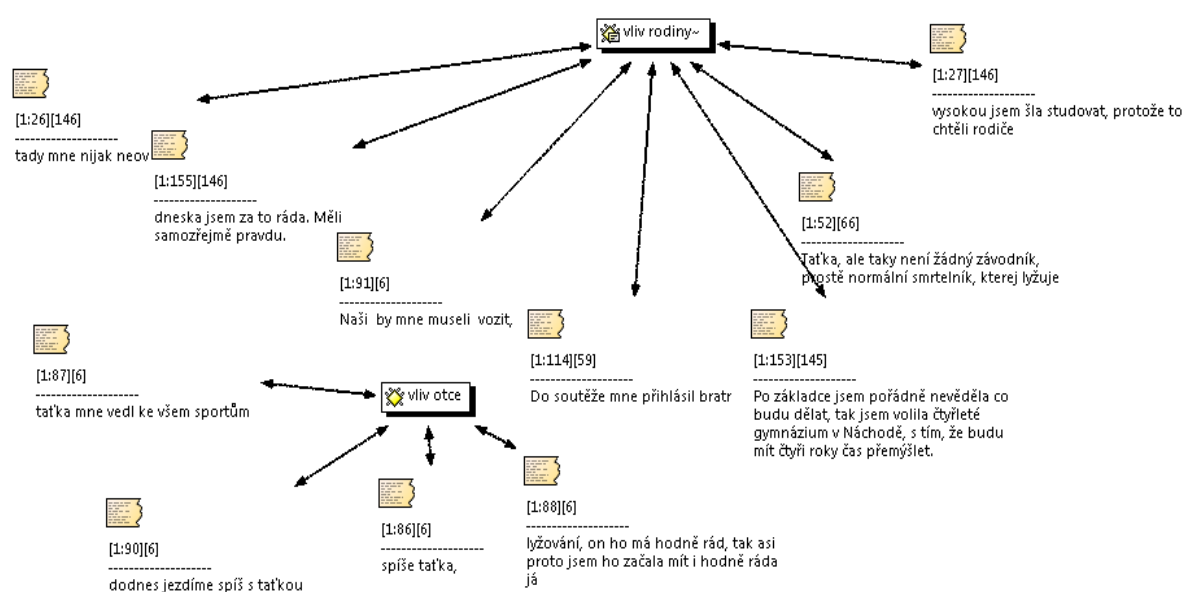
Výzkum byl realizován jako jednopřípadová studie. Výsledky výzkumu jsou utříděny podle významových trsů, které vyplynuly z analýzy rozhovoru. Byla vytvořena zpráva o případu.

Jako důležitý trs se jeví trs rodiny. Otec zkoumanou osobu vedl k všestrannosti v oblasti sportovní činnosti. Byl jí vzorem ve výběru sportu, kterému se věnuje od dětského věku až do současnosti.

„Jezdili jsme od malička úplně, úplně všude, dá se říct spolu. Takže tatka mne vedl ke všem sportům, ale to lyžování on ho má hodně rád, tak asi proto jsem ho začala mít i hodně ráda já.“

Jakou vysokou školu bude studovat, nechali rodiče na jejím výběru.

„Po gymplu se mi nechtělo studovat, říkala jsem, že půjdu pracovat. Tak to mi rodiče neschválili. Řekli, ať si vyberu, jakou školu chci, ale že půjdu na výšku. A tak jsem si vybrala pedagogickou školu, takže vysokou jsem šla studovat, protože to chtěli rodiče, ale dneska jsem za to ráda. Měli samozřejmě pravdu.“

Obrázek 1. Vliv rodiny, vliv otce

Z výzkumu vyplývá, že mezi hlavní životní milníky, které účastníci výzkumu ovlivnily při výběru povolání a směřovaly k výkonu pedagogicko-trenérské činnosti, patří

- začátek sportování ve velmi dětském věku,
- ukončení základní školy a přechod na střední školu,
- období studia na vysoké škole a příchod do Olomouce,
- externí spolupráce a následné zaměstnání v DDM,
- založení občanského sdružení,
- účast a vítězství v soutěži „Se čtyřkou na vrchol“.

Důležitý životní mezník je přechod na střední školu.

V prvním ročníku gymnázia začala s trénováním mladších dětí vypomáhat. Účastnila se trenérských školení a odkoukávala od trenérů, jakým způsobem s dětmi pracují.

„Tak tam jsem začala kolem těch patnácti učit, samozřejmě vedle těch trenérů. Nějak jsem odkoukávala, co s těma děckama dělají a pak jsem jela i na nějaká trenérská školení a už to tak šlo...“

Po ukončení gymnázia se projevil vliv rodičů, když nesouhlasili, aby šla pracovat.

„Po gymplu se mi nechtělo studovat. Říkala jsem, že půjdu pracovat. Tak to mi rodiče neschválili. Tak jsem si vybrala pedagogickou školu. Takže vysokou jsem šla studovat, protože to chtěli rodiče, ale dneska jsem za to ráda. Měli samozřejmě pravdu.“

S příchodem do Olomouce činnost v oddíle musela ukončit. Děti trénují v týdnu a studium se nedalo časově s trénováním skloubit.

Na začátku studia vysoké školy se znovu pokouší závodit.

„... zkoušela jsem i trošku travní lyžování, ale to bylo asi tak jen dva roky, taková odbočka, ale to už jsem byla tady, tak to časově nešlo, tak jsem musela u našich všechno skončit ...“

„... já jsem chtěla pořád závodit, to bylo asi to jediný, no a tím, že je to poměrně nový, tak tam byla jakoby šance, že bych se mohla chytit i v tomhle věku, protože těch bab je tam strašně málo a začíná to. No jenomže to prostě časově nešlo, trénovali jsme v týdnu a zase dál od Olomouce, blíže tam k nám a já nestíhala jsem to.“

Studium pedagogické fakulty si zvolila, protože chtěla učit. Práce s dětmi ji bavila a naplňovala uspokojením.

„Já jsem chtěla učit, na ten pajdák jsem šla s cílem, že chci učit a i mne ty děti bavily. Práce mne bavila.“

Ve třetím ročníku vysoké školy navázala spolupráci s domem dětí a mládeže. Pracovala zde externě. Jako instruktor lyžování vypomáhala s organizací pobytových kurzů. V té době nabízel „domeček“ pouze kroužky sportovní přípravy. Zrodil se tak nápad založit kroužek lyžování.

Po ukončení studia vysoké školy nastoupila na „domeček“ na plný úvazek. Zaštiťovala kroužky plavání, sportovní přípravku a lyžování. O kroužek lyžování mezi dětmi a rodiči byl a je stále velký zájem.

Kapacita kroužku lyžování byla přeplněná. S příchodem nového kolegy předala kroužky plavání, lyžování a sportovní přípravy do jeho kompetence.

„Kromě lyžování je už nevedu. Každý den mám lyžák. Takže už ostatní kroužky nevedu, na to mám externisty.“

Na domečku ji práce baví, nachází své uplatnění a realizuje přínosné nápady. Přišla s myšlenkou kroužek rozšířit o lyžaře – závodníky.

„Nápad to byl určitě můj. Protože ty oddíly, co jsme tu měli, tak tam bylo strašně moc dětí. Tak kolem těch třiceti dětí. Tak jsem se snažila vybrat pár dětí, se kterejma bysme zkusili závodit. Takže jsem to zkusila. Rodiče měli zájem, což bylo dobře.“

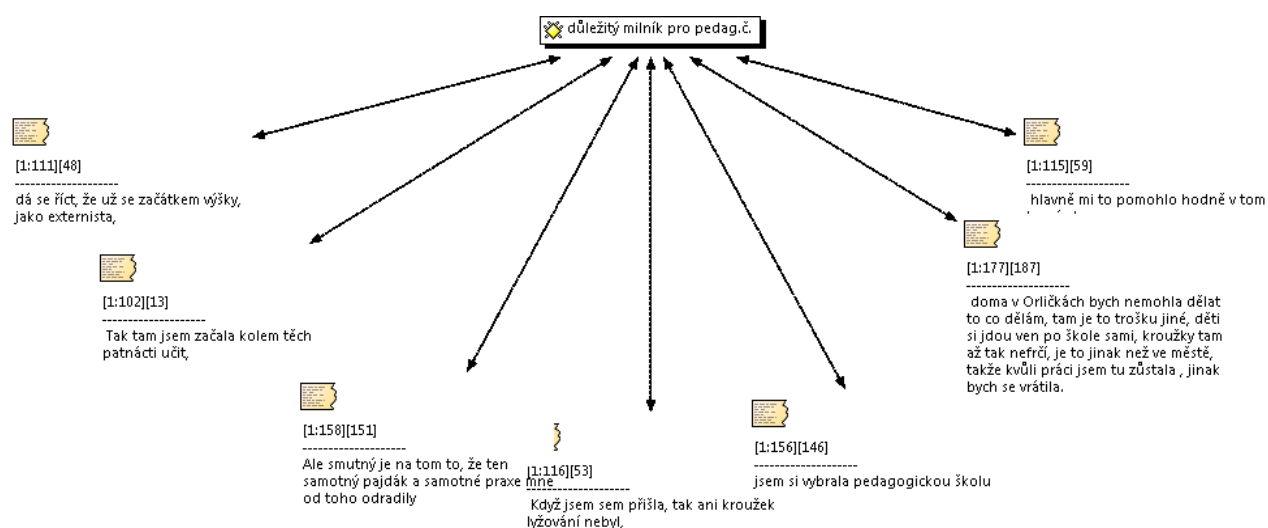
Po vzniku závodního oddílu lyžařů bylo založeno občanské sdružení, pod jehož záštitou se děti účastní závodů.

„ ... založili jsme občanské sdružení, které má za cíl podporovat sport a mládež. Funguje už třetím rokem, členové jsou většinou děti a jejich rodiče. V zimě jsou to lyže a tréninky v Hlubočkách, o víkendu se snažíme vyjít na závody, který jsou určeny pro amatérské lyžaře, nejsme registrovaní. Je to tak, že se domluvíme a jedeme, většinou rodiče a děti.“

Za největší úspěch ve sportu a životě považuje vítězství jednoho z ročníku celostátního amatérského závodu ve sjezdovém lyžování „Se čtyřkou na vrchol“. Vítězství se stalo zdrojem další motivace a inspirace pro práci s dětmi. Dostala se

do blízkosti vrcholového sportu. Prožila neopakovatelnou atmosféru. Účast v soutěži se stala celoživotním zážitkem. Vítězství jí umožnilo seznámit se se zákulisím vrcholového sportu.

„A poprvé v životě jsem se dostala, dá se říct, mezi to opravdové závodění. Vždycky jsem se motala kolem těch menších oddílů a tady jsem se dostala prostě do blízkosti toho úplně vrcholového lyžování. Tak jsem viděla, jak to chodí a nechodí a hlavně mi to pomohlo hodně v tom trenérství. My jsme tam měli soustředění, v těch tělocvičnách. Tak jsem tam nacytala spousta, spousta věcí, co s těma děckama dělat. Kam to směřovat. No i na tom kopci teda, ale hlavně, hlavně ta tělocvična. To si myslím, že mi hodně moc dalo. A plus samozřejmě takový ty kontakty jsem nasbírala a zas mi to ukázalo to lyžování z jiný strany.“

Obrázek 2. Důležité životní milníky

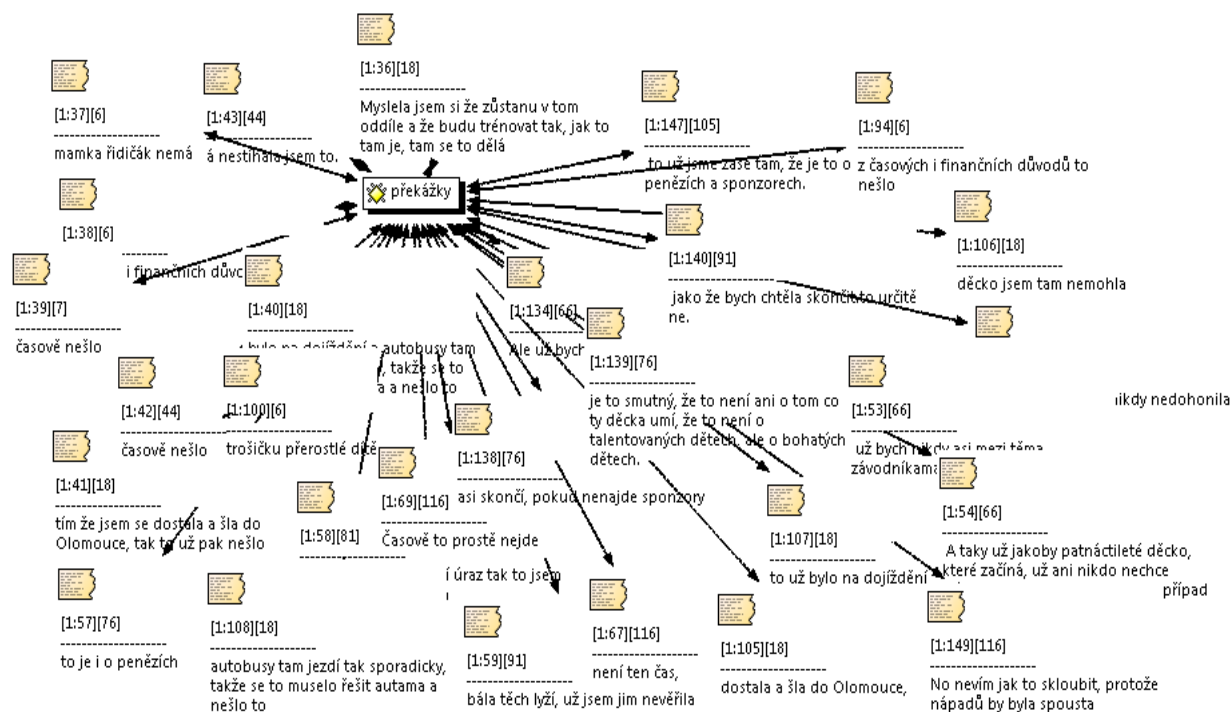
Pro naplnění potřeby závodění jí v cestě stály překážky v různých podobách, které jako dítě nemohla překonat. Hlavní překážkou v raném dětství bylo dojíždění na tréninky a závody, časové a finanční zatížení rodiny. Otec byl pracovně vytížen a matka neměla řidičský průkaz.

Protože neměla odborné vedení, je přesvědčená, že i když „měla chuť závodit“ nemohla se s dětmi, které závodí od nízkého věku srovnávat.

„Taťka, ale taky není žádný závodník, prostě normální smrtelník, kterej lyžuje.“

„ ... už bych to nikdy nedohonila, ničeho bych nedosáhla.“

„A taky už jakoby patnáctileté děcko, které začíná, už ani nikdo nechce trénovat. To je takovej ztracenej případ.“

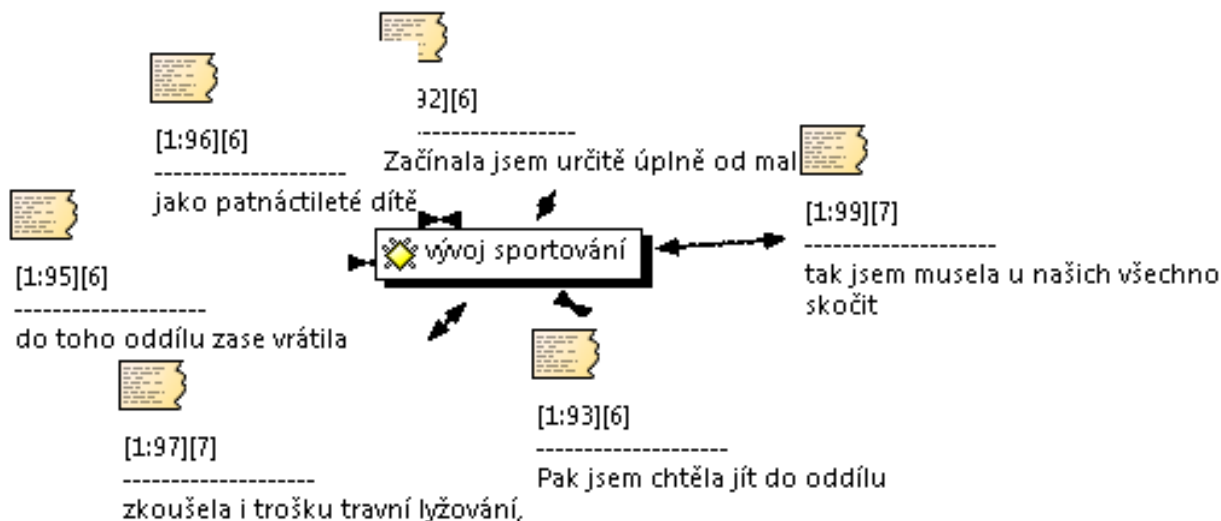
Obrázek 3. Překážky k výkonu sportovní činnosti

Od mládí chtěla uskutečnit sen, možnost závodit a pravidelně sportovat. Neuspokojenou potřebu závodění si plní prostřednictvím pedagogické činnosti, našla zálibu vést ke sportu děti a podílet se na jejich úspěších. Sportu se věnuje od dětství. Lyžování ji baví. Probudila se u ní touha závodit. Překážkou se stalo dojíždění na tréninky, závody, soustředění. Otec byl pracovně vytížen a matka neměla řidičský průkaz. Její setrvání v oddíle trvalo krátkou dobu. O návrat do oddílu se pokusila ještě po ukončení základní školy.

„A potom, když jsem se dostala na gympl a byla jsem trochu tak nějak více samostatná, tak jsem se do toho oddílu zase vrátila.“

V této době však pro začátek závodní kariéry stará. V době studia vysoké školy jak uvádí „ ... zkoušela i trošku travní lyžování... , je to poměrně nový, tak tam byla jakoby šance, že bych se mohla uchytit i v tomhle věku, protože, těch bab je tam strašně málo a začíná to.“

Dojíždění, škola, tréninky se však nedaly skloubit.

Obrázek 4. Vývoj sportovní oblasti

Protože nemohla sama závodit, začala se realizovat v oblasti trenérství. Pod dozorem zkušených trenérů si v patnácti letech poprvé vyzkoušela úlohu trenéra.

„... naučili mne tak trošku asi to, co umím teďko, tak jako něco z toho závodního lyžování a začala jsem trénovat děti a tím jsem se dostala k trénování.“

„...odkoukávala jsem, co s těma děckama dělají a pak jsem jela i na nějaká trenérská školení a už to tak šlo.“

Možná podvědomě se přihlásila na pedagogickou školu, práce s dětmi ji bavila, ale do praxe učit nikdy nešla.

„Já jsem chtěla učit, na ten pajdák jsem šla s cílem, že chci učit a i mne ty děti bavily. Práce mne bavila.“

Od práce učitele ji však odradil nezájem kantorek udělat pro děti něco navíc.

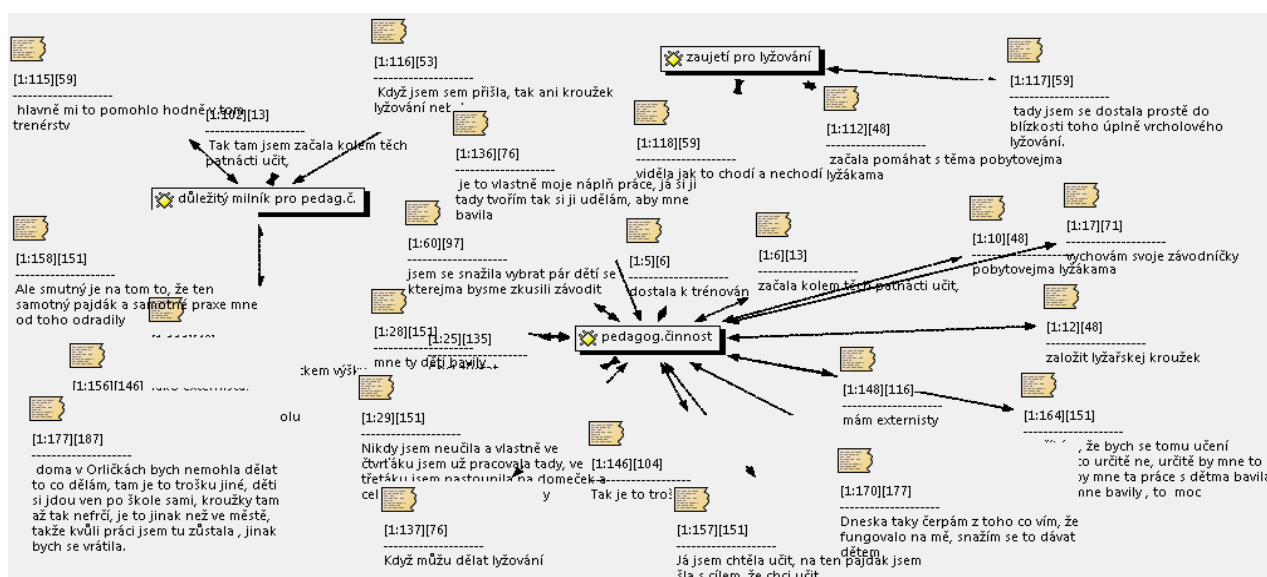
„Já si řekla, že nechci nikdy skončit tak, jak jsem to viděla v těch sborovnách. Že tam seděj otrávený, unuděný paní učitelky, který choděj do práce otrávený s tím, že něco musí. Takže z toho důvodu jsem od školství utekla a ze stejného důvodu bych se tam ani nechtěla vracet. Určitě jsou super školy, kde to funguje jinak, ale nevěřím tomu, že bych se na takovou dostala.“

Práce na domečku je to, co hledala. Našla tak své uplatnění. Baví ji realizovat nové věci. Nechce zůstat u stereotypu.

„Dělám to, protože mne baví tato práce, práce s dětma. Chtěla bych u toho zůstat, něco vylepšit, rozšířit o nějaké kroužky ta kola, brusle jen to nějak promyslet.“

Velkou zkušenost a nový směr v práci ji pomohla účast na soustředění s lyžařskou reprezentací.

„Tak jsem viděla, jak to chodí a nechodí a hlavně mi to pomohlo hodně v tom trenérství. My jsme tam měli soustředění v těch tělocvičnách a tak jsem tam nachytala spousta, spousta věcí co s těma děckama dělat. Kam to směřovat. No i na tom kopci teda, ale hlavně, hlavně ta tělocvična. To si myslím, že mi hodně moc dalo.“

Obrázek 5. Důležité body v trenérské oblasti

5.2 K výzkumné otázce č. 3

Z výsledků vyplývá, že hlavním motivem pro výkon sportovně pedagogické činnosti je vysoká vnitřní motivace. Od mládí si chtěla splnit sen. Závodit a pravidelně sportovat. Neuspokojenou potřebu závodění si plní prostřednictvím pedagogické činnosti, našla zálibu vést děti a podílet se na jejich úspěších.

„Tak jsem si řekla, když jsem to nemohla zažít a uskutečnit já, tak si prostě ty závody prožiju s těma dětma, že si je jako vychovám svoje závodníčky. Jo, že se prostě chci

kolem toho závodění alespoň motat. Je mi jasný, že už závodit nemůžu, tak jako dělá mi to prostě radost, když ty děti jezděj, prostě z týhle strany.“

„ ... dělá mi to prostě radost, těší mne, když vidím hezký výsledky.“

„Tak je to trochu asi i tím, jak se to vede, ale asi to hlavní je to, že chtějí lyžovat.“

„Tedy doufám, že to dělají, protože chtějí závodit a chtějí být lepší!“

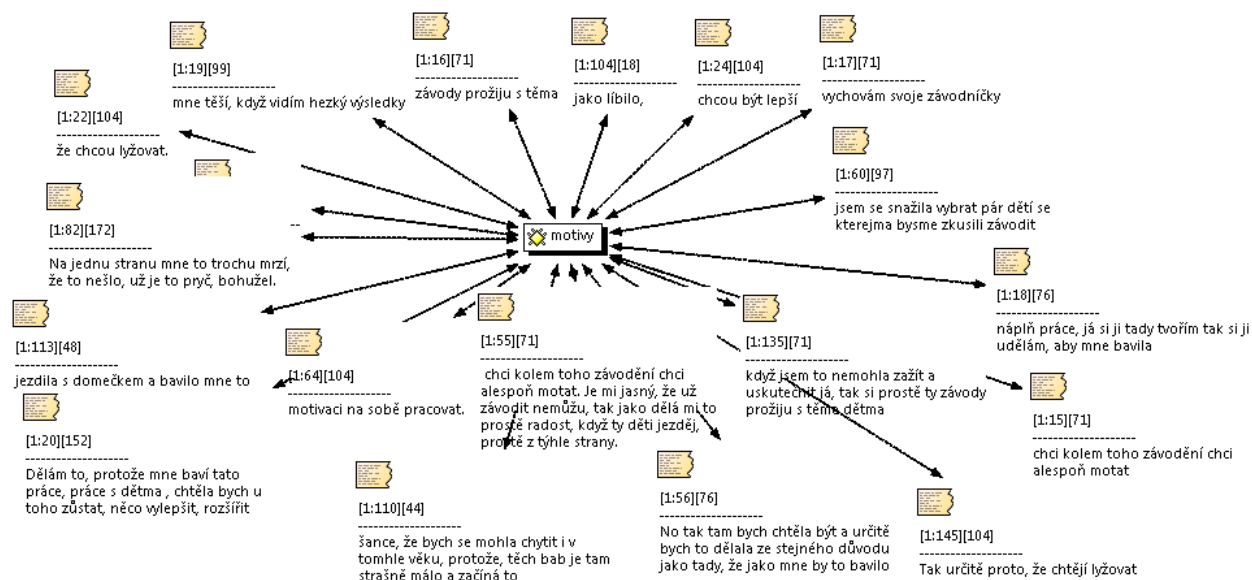
„Dělám to, protože mne baví tato práce. Práce s dětma. Chtěla bych u toho zůstat, něco vylepšit, rozšířit o nějaké kroužky ta kola, brusle jen to nějak promyslet.“

Neuspokojenou potřebu závodění transformuje v pozitivní motiv předávat zkušenosti dětem prostřednictvím trenérské a pedagogické činnosti.

„Dneska taky čerpám z toho co vím, že fungovalo na mě, snažím se to dávat dětem.“

Motivací pro předávání sportovních zkušeností jsou viditelné výsledky práce, pěkná umístění na závodech, ale především uspokojení, že koníček je zároveň zaměstnáním, kterému se chce věnovat i do budoucna.

„Dělá mi to prostě radost, těší mne, když vidím hezký výsledky.“

Obrázek 6. Motivy pro výkon pedagogické činnosti

Nad odpovědí k otázce budoucnosti chvíli váhala. Vysvětlila, že si moc neplánuje.

„Tak já nevím, tak si nějak moc neplánuju. Prostě řeším, tak jak to je.“

V soukromém životě plánuje rodinu, bydlení. V pracovním životě chce nadále pracovat na stávající pozici, chce vylepšit zavedené kroužky a realizovat nové nápady.

„Takže to bych chtěla někam dál potlačit.“

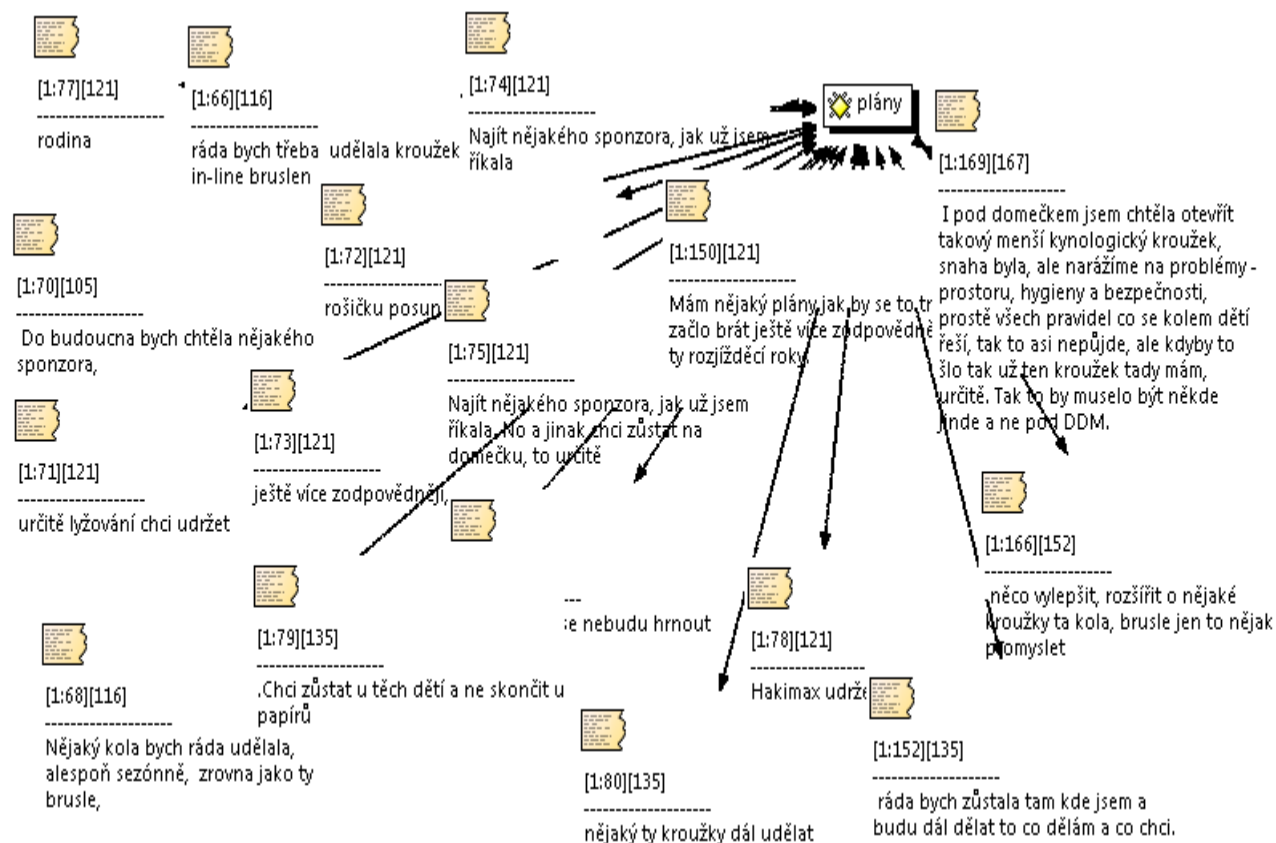
„ Najít nějakého sponzora.“

„No a jinak chci zůstat na domečku, to určitě.“

„Nápady by byly. Nějaký kola bych ráda udělala, alespoň sezónně, zrovna jako ty brusle. Chci zůstat u těch dětí a ne skončit u papírů.“

Ví, co nechce.

„Do učitelství se nebudu hrnout, to asi nevidím, že bych nějak a šla jinam.“

Obrázek 7. Plány do budoucna

6 Diskuse

Účastníci výzkumu jsem oslovila z důvodu zjištění její motivace pro výkon sportovně pedagogické činnosti. Metodou polostrukturovaného rozhovoru, čáry života a pozorování jsem získala data pro výzkum. Nahrávky rozhovoru jsem převedla do písemné podoby. Přepsaný rozhovor jsem uložila do formátu . rtf. V programu ATLAS.ti 6.2 jsem vytvořila významové kódy vztahující se k jednotlivým tématům. Náhled analýzy v programu ATLAS.ti 6.2 je obsažen v příloze (Příloha č. 5). Výroky v textu jsem spojila užitím metody vytváření trsů a otevřeného kódování do trsů. Citace rozhovoru jsou v textu zapsány kurzívou. Pro zachycení autentičnosti je rozhovor přepsán doslovně bez převedení do spisovného jazyka. V analýze byla použita metoda otevřeného kódování, kódy poté byly sdruženy do nadřazených významových trsů. Sdružení do trsů je zobrazeno v síťových grafech.

Z výsledků vyplývá, že pro výkon pedagoga ji nasměrovaly události v období dětství a mladém věku dospělosti. Období přechodu ze základní školy na gymnázium bylo momentem, kdy si uvědomila nemožnost se prosadit v oblasti závodění. Jako překážky sama uvádí věk, kdy v období patnácti let byla stará, pro trenéry nezajímavá. Bylo pozdě se prosadit v jakémkoli sportu. Svou touhu závodit kompenzuje do podoby trenérství a pedagogického vedení. Hledá tak možnost, jak může u aktivity setrvat. Velký vliv má rodina a prostředí, ve kterém vyrůstala a kam by se vrátila po ukončení vysoké školy, kdyby našla pracovní příležitost a uplatnění. *„Vrátila, vlastně kvůli práci jsem zůstala v Olomouci. Určitě bych se vrátila, ale doma v Orličkách, bych nemohla dělat to co dělám. Tam je to trošku jiné. Děti si jdou ven po škole samy. Kroužky tam až tak nefrčí. Je to jinak než ve městě. Takže kvůli práci jsem tu zůstala, jinak bych se vrátila. .*

S rodiči má pěkný vztah. Otec je jí vzorem od dětství. „Pokud rodiče mají kladný vztah k pohybu, je to záruka, že i dítě má zázemí, ve kterém se může rozvíjet, zdokonalovat a mít z pohybu prospěch, radost a pocit uspokojení“ (Brtníková, 1979, 127).

Rodiče ji neovlivnili při výběru střední ani vysoké školy. Na jejich přání studuje, ale výběr je pouze na ní. Motivem pro studium pedagogické školy je, že chce pracovat s dětmi. Nechce však učit. Od práce kantorky ji odrazuje neochota učitelk

udělat pro děti něco navíc. Víc než od nich požadují osnovy. Pro zkoumanou osobu je však normální přijít s novými nápady, oživit tréninky, nesesetřávat ve stereotypu. Chce posunout kroužky dál. Vymýšlet nové věci, vylepšovat zaběhnuté, realizovat plány. Proto se v práci pedagoga volného času našla. Tato profese jí nesvazuje ruce. Má potřebu neustále iniciovat nové věci, vymýšlet nové programy a akce.

Motivací pro výkon práce je možnost vytvářet si náplň práce. Radost, že může úspěchy prožívat s dětmi. Uspokojuje ji prožívání atmosféry při závodech, viditelná zlepšení. Nenaplněnou potřebu závodění si plní prostřednictvím výkonu pedagogické a trenérské činnosti. Uspokojením je možnost předávat zkušenosti.

V práci jsme vycházeli z teorie sebestermínace (Self-determination theory). U zkoumané osoby je zjevná identifikace se sportem. Věnuje se mu z vlastní vůle. Řídí se vlastním vědomím. Sport je součástí jejího osobnostního rozvoje.

Výsledkem zkoumání je zjištění, že nenaplnění motivu dosáhnout úspěchu v závodní činnosti, transformovala do motivů související s mistrovstvím v pedagogické činnosti, pomoci dětem realizovat jejich vlastní sny. Dnes je účastnice výzkumu ve věku, kdy by s profesionální kariérou končila. Je otázkou, kdyby se realizovala v závodní činnosti, zda by měla energii a chuť získané zkušenosti předávat dál.

Výzkumná práce potvrdila teorii o silné vnitřní motivaci zkoumané osoby.

Když sportovec najde ve sportu radost, zažívá uspokojení, je pravděpodobné, že je motivován a sportu se bude věnovat (Martens, 2006). Domnívám se, že podle uváděné teorie sebe-determinace, jsou u zkoumané osoby základní potřeby naplněny. Kompetence, autonomie, sounáležitost (Duda & Treasure, 2006). Účastnice výzkumu se v prostředí sportu cítí schopně, dobře, je uznávaná. Sport jí dává příležitost ukázat, jak je schopná, co dokáže (potřeba kompetence). Věnuje se sportu pro něj samotný „...lyžování, ... jsem ho začala mít i hodně ráda já..“ (potřeba autonomie, tj. pocit určité osobní nezávislosti, svobodné volby a výběru). Při sportovní činnosti a atmosféře závodního prostředí zažívá pozitivní pocity, jako jsou radost z prožitku, radost z úspěchu. Její soutěživost potvrzuje potřeba srovnávání, být lepší. Ze strany vlastních rodičů pociťuje morální podporu. Ze stran dětí v oddíle pociťuje respekt a uznání. Stala se jim vzorem. Je tak naplněna potřeba sounáležitosti.

7 Závěry

Tématem bakalářské práce je Motivace pedagoga volného času domu dětí a mládeže ke sportovně pedagogické činnosti. Teoretickým východiskem práce je Self determination theory, vycházeli jsme z předpokladu, že se u zkoumané osoby vyskytuje vysoká vnitřní motivace.

K hlavnímu cíli jsme došli prostřednictvím výzkumných otázek. V bakalářské práci byl prováděn kvalitativní výzkum. V teoretické části jsme se zaměřili na teorii Self determination theory (SDT), na vnitřní a vnější motivaci.

Práce vycházela ze zúčastněného pozorování, čáry života a z dat pořízených na základě setkání a rozhovorů s respondentkou. Před zahájením výzkumu účastnice výzkumu byla seznámena s etickými pravidly výzkumu. Potom podepsala informovaný souhlas s využitím informací pro výzkumnou práci. Rozhovor byl zaznamenán na diktafon OLYMPUS WS 200S. Celkem byla provedena dvě setkání, pořízen záznam o celkové délce 85,15 minut. Obsah rozhovoru byl přepsán a je přiložen na CD nosiči. Přepis trval 14,5 hodin. Na prvním setkání byla použita metoda křivky života a na základě jejího vytvoření se účastnice výzkumu zamyslela nad vyznačenými body, poté následoval polostrukturovaný rozhovor. Pro triangulaci a zajištění validity dat byla použita metoda zúčastněného pozorování. Na druhé schůzce byly účastníci výzkumu prezentovány závěry, ke kterým se mohla vyjádřit. Pro analýzu dat byla využita metoda vytváření trsů.

Z výsledků vyplývá, že hlavním motivem pro výkon pedagogické činnosti je vysoká vnitřní motivace. Sport, ale hlavně lyžování, přináší účastnici výzkumu radost. Neuspokojenou potřebu závodění si plní prostřednictvím pedagogické činnosti. Transformuje ji v pozitivní motiv předávat zkušenosti dětem prostřednictvím trenérské a pedagogické činnosti. Motivací pro předávání získaných zkušeností jsou nejen viditelné výsledky dětí, pěkná umístění na závodech, ale především uspokojení, že koníček je zároveň zaměstnáním, kterému se chce věnovat i do budoucna.

Závěrem můžeme konstatovat, že cíle bakalářské práce byly splněny

8 Souhrn

Studie se zabývá motivací pedagoga volného času ke sportovně pedagogické činnosti. Cílem práce bylo analyzovat, co v životě zkoumanou osobu motivovalo a motivuje pro výkon pedagogické činnosti, které události měly vliv pro směřování a výběr vykonávané činnosti.

Teoretickým zakotvením práce je teorie sebedeterminace SDT (Deci, Ryan, 1982). Předpokládáme, že se u zkoumané osoby vyskytuje vysoká vnitřní motivace.

Výzkumné metody v práci jsou zúčastněné pozorování, rozhovor s respondentkou a čára života. Pro analýzu dat byla využita metoda otevřeného kódování a metoda vytváření trsů.

Z výsledků vyplývá, že hlavním motivem pro výkon pedagogické činnosti je vysoká vnitřní motivace. Sport všeobecně, ale hlavně lyžování přináší účastnici výzkumu radost a zapálení pro práci s dětmi. Neuspokojenou potřebu závodění si plní prostřednictvím pedagogické činnosti, transformuje ji v pozitivní motiv předávat zkušenost dětem. Motivací pro předávání získaných zkušeností jsou nejen pěkné výsledky na závodech, ale především uspokojení, že koníček je zároveň zaměstnáním, kterému se chce věnovat i do budoucna.

9 Summary

The study deals with motivation of an educator of free time in pedagogical activities in the field of sport. The main goal was to analyse why an examined person has been motivated to perform pedagogical activities and which events influenced a job orientation and a choice of this particular working activity.

Self-determination Theory SDT (Deci, Rayen, 1982) is a theoretical background of the thesis. We supposed that inner motivation of the examined person is very high.

Researching methods used in the thesis are participated observation, a curve of life and a semistructured interview with the respondent. These data were analysed by both, the method of verified coding and the method of cluster creating. As the results of the research show, main motivation for performing pedagogical activities is a high inner motivation. Sport in general, especially skiing, brings pleasure and enthusiasm for working with children to the participant of the research. Unsatisfied need of competition is fulfilled by pedagogical activities. The respondent transforms it into the positive motive, which is sharing the experience with children. Motivations for sharing gained experience are not only good results in competitions, but above all satisfaction brought by the fact that the hobby is simultaneously a job, which she wants to do in the future as well.

10 Referenční seznam

- Bělohávek, F. (1996). *Organizační chování*. Olomouc: Rubico.
- Brtníková, M. (1979). *Dítě a jeho svět*. Praha: Horizont
- Čtvrtečka, J. , Chlouba, M. & Vlk, G.(1978). *Čáry na sněhu*. Praha: Olympia.
- Dovalil, J. a kol. (2009). *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia.
- Duda, J. L. & Treasure, D. C. (2006). Motivational processes and the facilitation of quality engagement in sport. In , J. M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: personal growth to peak performance* (5th ed., pp. 59-80),. New York, NY: McGraw Hill.
- Fortin, J. (2003). *Encyklopedie sportu svět sportu slovem i obrazem*. (K. Křelinová, Trans.). Praha: Fortuna Print.
- Frömel, K. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál
- Herman, M. (2008). *Najděte si svého maršána* (2th ed.). Olomouc: Hanex
- Martens, R. (2006). *Úspěšný trenér*. (I. Soulek, Trans.). Praha: Grada
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nakonečný, M. (1997). *Motivace lidského chování*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (1998). *Základy psychologie*. Praha: Academia.
- Piháková, A. (2004). *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia.
- Provazník, V. a kol. (2001). *Psychologie pro ekonomy* (2th ed.). Praha: Grada
- Říčan, P. (2009). *Psychologie*. Praha: Portál.
- Říčan, P. (2010). *Psychologie osobností obor v pohybu*. Praha: Grada.
- Slepička, P., Hošek, V. & Hátlová, B. (2011). *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum.
- Svoboda, B. (2007). *Pedagogika sportu*: Praha: Karolinum.
- Tod, D. , Thatcher, J. & Rahman, R. (2010). *Sport Psychology*. Londýn : Palgrave Macmillian.
- Vaněk, M. (1970). *Psychologie sportu II*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Veselá, J. (2002). *Sociologický výzkum a jeho metody*. Pardubice: Univerzita Pardubice

Internetové zdroje

Lyžování. Retrieved 17. 4. 13 from the World Wide Web:

<http://www.kolemkola.cz/historie-lyzovani.html>

Historie lyžování v Čechách. Retrieved Retrieved 17. 4. 13 from the World Wide Web: http://www.seniortip.cz/?module=article&id_article=1895

Přílohy

Příloha 1

Souhlas účastníka výzkumu

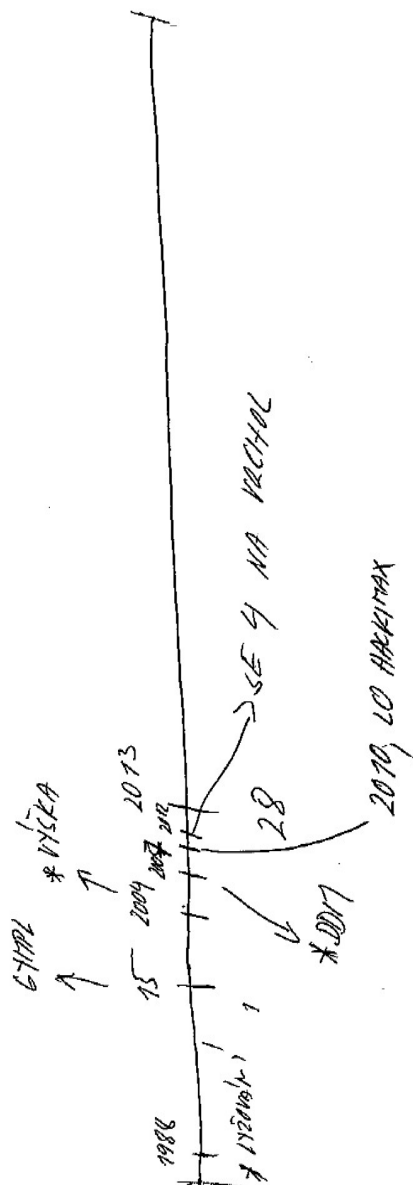
Souhlasím s použitím nahrávek rozhovorů pro potřeby vědeckého výzkumu. Výzkumník se zavazuje, že nahrávka rozhovorů bude použita v souladu s etickými zásadami vědeckého výzkumu, nebude poskytována jiným osobám mimo rámec výzkumu a bude použita pouze pro výzkumné účely. Platnost ujednání stvrzuji svým podpisem.

V Olomouci 1.3. 2013

Podpis účastníka výzkumu

Podpis výzkumníka

Příloha 2
Čára života

Příloha 3

Otázky. První rozhovor s účastnicí výzkumu

Chtěla bych psát o tvé osobě a tvé práci.

Kdy, kde a jak jsi začínala ?

Kdo tě přivedl k práci pedagoga, ke sportu, k lyžování?

Chtěla bych tě požádat, jestli bys zakreslila osu života. Jako výchozí bod svůj věk, tj. bod, kde se teď nacházíš a chvíle, které ovlivnily nebo změnily tvůj život ve vztahu k výkonu pedagogické činnosti, trenérství, sportu, zda-li jsi se sama na základě tohoto okamžiku nějak změnila.

Je nějaká událost v dětství, která by tě ovlivnila? Někaká událost nejen ve sportu, nějaký zlom, zlomová událost?

Jak jsi začínala na domečku? Kroužek lyžování je tvým dílem?

Jsi vítězka jednoho z ročníků S ČT 4 na vrchol. Co by jsi k tomu řekla? Co ti to dalo? Pomohla ti účast v soutěži ve tvé práci?

Proč jsi se nemohla stát závodníkem?

Máš čas na jiné aktivity?

Jaké plány máš do budoucnosti? Co od ní očekáváš?

Na co se těšíš, z čeho máš obavy?

Příloha 4

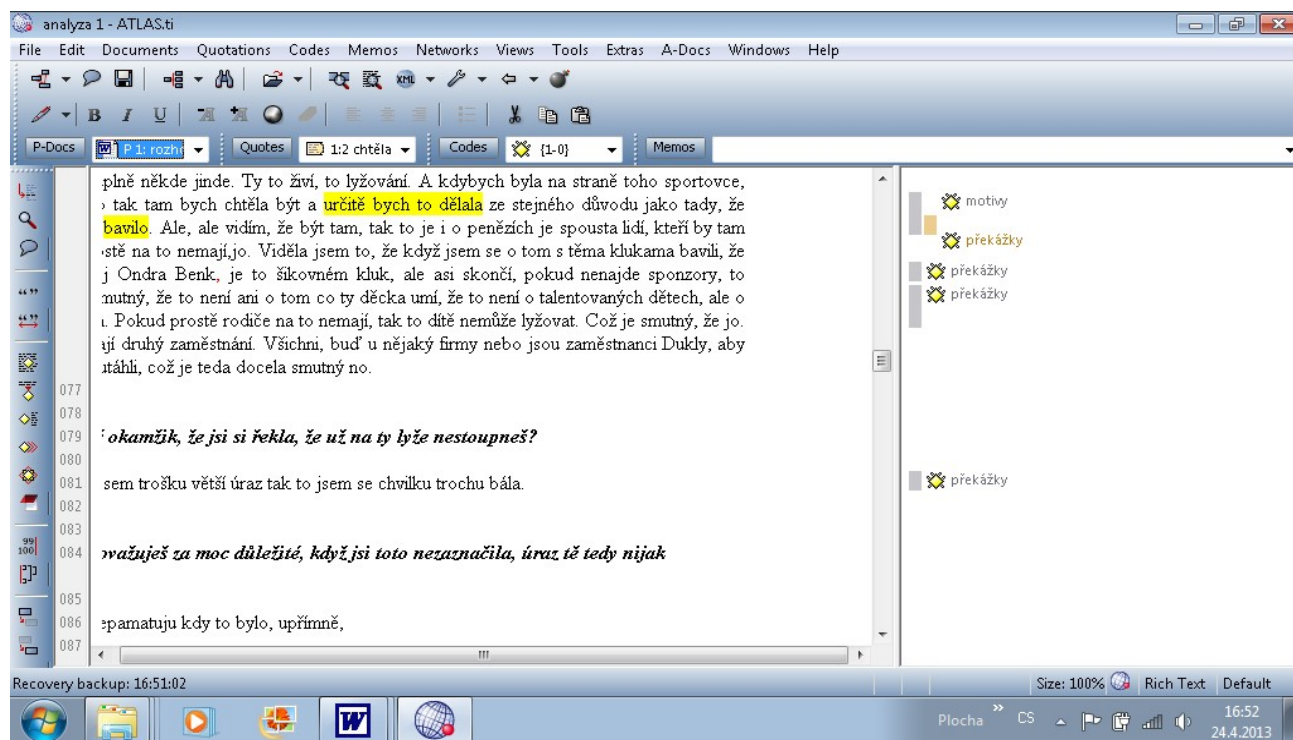
Otázky. Druhý rozhovor s účastnicí výzkumu

Na prvním setkání jsi říkala, že jsi studovala gymnázium.

Ovlivnili tě ve výběru střední a vysoké školy rodiče?

Příloha 5

Obrázek náhled programu Atlas.ti

Příloha 6

CD. Doslovný přepis rozhovoru